

Zuzana Bartáková s dcerou, foto: archiv Zuzany Bartákové.

ZUZANA MUKUMAYI FILIPOVÁ

Autentické Peru: teď je teď

Zuzana Bartáková žila dva roky v přírodní rezervaci uprostřed amazonského pralesa, nyní pomáhá lidem poznat autentické Peru, prostřednictvím e-shopu podporuje azylový dům v Cuzcu a spolupracuje s horskou komunitou Parobamba. Jaká byla její peruánská cesta a proč si myslí, že nejlepší obranou každé ženy jsou peníze?

Vše začalo tím, že má spolužačka z vysoké školy odjela jako dobrovolnice do rezervace v Amazonii a mě to naprosto nadchlo. Studovala jsem biologii a ochranu životního prostředí a do rezervace Tambopata jsem se zakrátko vydala jako dobrovolnice i já. Zůstala jsem tam dva roky. Převážně jsem prováděla turisty a asistovala biologům, kteří sem přijeli dělat výzkum. Odebírali jsme vzorky listů, kořenů, půdy, měřili stromy, mapovali papoušky, kajmany, vydry obrovské a další živočichy.

Do Peru se každý rok vracím

Nyní žijeme s dcerou v Česku, nicméně do Peru se vracíme pravidelně, a to i kvůli tomu, že jezdíme za naší peruánskou rodinou. Dcera je totiž napůl Češka a napůl Peruánka. Kromě

návštěv rodiny také zhruba jednou ročně osobně provázím české turisty. Většinu času ale trávím přípravou cest na míru v rámci projektu Cestujeme po Peru a mým e-shopem S láskou z Peru. Turistům chci umožnit poznat vedle zajímavých míst i běžný peruánský život. Mohou se ubytovat přímo u peruánských rodin, nebo naopak v džungli v místech vedených udržitelně a v souladu s ochranou přírody, kde zažijí autentickou přírodu.

Od mé první návštěvy Peru uplynulo již čtrnáct let. Za dobu, co se tam pohybuji a cestuji, vidím chudobu některých místních komunit a uvědomuji si, že nemají stejné možnosti jako my tady v Česku. Život v Peru může být hodně těžký, hlavně pro ženy. Velmi se mi líbí heslo „nejlepší obranou každé ženy jsou peníze“. Pokud žena nemá svůj vlastní příjem,

není samostatná a je závislá na okolí, nemůže se realizovat. I proto svými projekty podporuji hlavně místní ženy a děti. Chci, aby měly lepší životní podmínky a svobodu dělat to, co chtějí.

Parobamba a Casa Mantay

Po vypuknutí pandemie covidu na tom bylo Peru mnohem hůře než Česká republika. Neexistovala tam žádná sociální podpora, lidé přišli o práci víceméně ze dne na den a ocitli se bez živobytí. Proto jsem začala odebírat výrobky do svého e-shopu od drobných výrobců a prodejců. Později jsem začala spolupracovat s horskou komunitou Parobamba, od níž беру ručně tkané výrobky z vlny lam alpak. Tato komunita se nachází mimo turistické trasy a z materiálního pohledu je opravdu chudá. Podobných komunit je v Peru stále hodně a chudoba v peruánských horách bohužel přetrvává. Lidé žijí jen z toho, co si vypěstují (čehož je o poznání méně, než si vypěstují komunity žijící v džungli), a z malých příjmů z prodeje ručně tkaných výrobků v nejbližších městech. Jedná se o krásné a kvalitní peruánské ručně tkané výrobky plné zářivých barev a krásných vzorů, barvené pouze přírodními barvivy, které lidé z komunity Parobamba chodí prodávat do Cuzca. Ruku v ruce s rostoucími příjmy z prodeje jde možnost dovolit si vzdělání pro své děti. Po studiích se pak děti často do svých komunit vrací a pomáhají je dále rozvíjet. Kvalitní vzdělání zde opravdu chybí, a pokud chcete, aby dítě mělo větší šance, je potřeba kvalitnější vzdělání zaplatit. A právě možnost přivýdělků tomu dost napomáhá.

V rámci e-shopu podporuji také azylový dům Casa Mantay pro nezletilé maminky ve městě Cuzco. Většinu z nich je mezi dvanácti a osmnácti lety, pochází z velice špatných sociálních poměrů a spousta z nich má za sebou velmi drsnou, mnohdy traumatickou minulost. Nebýt azylového domu, tyto dívky by se často svých dětí vzdaly. Azylový dům umožňuje dívkám dostudovat, vyučit se nebo si po dosažení sedmnácti roků přivydělat rukodělnou výrobou. Hlavně ale v Casa Mantay mají mladé mámy podporu komunity i psychologů a naučí se, jak se postarat o své dítě. Ve svém e-shopu prodávám tašky a další výrobky, které vyrábějí.

Zakladatelé azylového domu dříve pracovali v sirotčinci, ale nelíbilo se jim, že v sirotčinci musejí mladé dívky dítě odložit, protože nemají žádné možnosti (finanční ani sociální), jak se o ně postarat. Proto hledali možnost, kde budou děti moci vyrůstat společně s matkami, a založili vlastní azylový dům. Dívky z něj odcházejí až poté, co jsou připraveny k samostatnému životu. Musejí mít ukončené vzdělání a našetřenou minimální částku do začátku.

Lidé z komunity Parobamba, foto: archiv Zuzany Bartákové.

Ženy z komunity Parobamba, foto: archiv Zuzany Bartákové.

Řeka Tambopata, foto: archiv Zuzany Bartákové.

Ekologičtější život? Ano, ale z nedostatku

Život chudých komunit se může zdát idylicky ekologický. Často je to ale spíše z nedostatku než z osvětleného rozhodnutí. Napadá mě třeba příklad jednorázových plenek pro děti, díky kterým se produkuje neuvěřitelné množství odpadu. V chudých komunitách takovýto problém samozřejmě neřeší, nemají totiž ani jednorázové, ale ani žádné jiné plenky. Jednoduše proto, že si je nemohou dovolit. Lidé hospodaří v souladu s přírodou, protože vědí, že je půda musí uživit a jejich život na ní závisí. Nemohou si ji zkrátka zničit.

Někteří lidé se rozhořčují, že místní komunity vypalují lesy, ale není fér srovnávat tradiční vypalování lesů s praktikami obrovských firem, jež neudržitelně zničí obrovská území pro pastvu skotu. Místní lidé k půdě přistupují s vědomím, že je to jejich zdroj, o který musejí pečovat a na kterém závisí jejich živobytí. Toto myšlení velkým společenstvem kácejícím pralesy naprosto chybí.

Co se týče přístupu k přírodě a například zpracovávání odpadů, není Peru tam, kde jsme my v Česku. Když jsem žila jako dobrovolnice v ekologickém hotelu v peruánské části amazonského pralesa, „třídili“ jsme odpad. Ovšem bylo to spíše proto, aby australská ekoagentura byla spokojená, že splňuje škatulku „eko“. Reálně to nebylo možné, v Puertu Maldonadu dodnes neexistuje možnost třídění a vše se vozí na skládku za městem. Třídění odpadu v Peru není příliš zavedené a neexistuje pro něj plošná infrastruktura. I když za těch čtrnáct let, co do Peru jezdím, vidím, že se povědomí o třídění odpadu hodně mění a situace se zlepšuje.

Ze začátku naši příbuzní třeba s klidem nechali odpadky na pláži. Nyní se můj švagr inspiroval mými plátěnými taškami a ve své pekárně přestal prodávat igelitky. Jeho zákazníci vědí, že musejí přijít se svou taškou nebo si u něj koupit plátěnou. Ve větších městech se už odpad třídí, i když je hrozně těžké chtít po lidech žijících ve slumech přemýšlet nad ekologickým chováním, když nemají ani skoro co jíst. Pro ně to není prioritou, i přesto je ale jejich ekologická stopa mnohem menší než ekologicky smýšlejících turistů, kteří se pohoršují nad povalujícími se plastovými sáčky.

Do džungle raději ne

V mé peruánské sociální bublině, v níž je hodně průvodců či biologů, je vnímání ekologických problémů hodně podobné tomu mému. Pokud se ale dostanete mezi ostatní lidi, ekologické problémy zkrátka nejsou na seznamu nejdůležitějších věcí. Zajímavé také je, že lidé z měst se často bojí chodit do džungle. Panenská příroda je pro ně hrozná divočina a vůbec nechápou, že jedu do džungle s malou dcerou sama. Zatímco

Češi milují túry a stanování, Peruánci nejsou zvyklí cestovat na vlastní pěst jako my. Když už cestují, tak s průvodcem a agenturou. Často také preferují civilizovanou přírodu a místa, kde si o víkendu sednou u vody, nají se a napijí, projdou, projedou na loďce a smočí se ve vodě. Navečer se pak vydají zpátky do pohodlného domova.

Pro mnohé z nich je život ve městech symbolem lepšího života. Moje tchýně většinu svého života strávila na farmě v džungli, pocházela z deseti sourozenců a všichni celý život pracovali, vzdělání nebylo k dostání. Později se s manželem přestěhovala do města, aby umožnili svým dětem studium — něco, čeho v životě nikdy nedosáhla. Při návštěvě Česka byla nadšená z naší městské architektury, město je zkrátka symbolem vzdělání a unikem z tvrdé dřiny a chudého života. Město je místem, kde můžete studovat, máte elektrinu a tekoucí vodu.

Peru mě inspiruje tím, že místní lidé život neberou tak vážně. Spíš si ho užívají. My v Evropě píšeme příručky na to, jak žít v přítomnosti a být šťastní, zatímco v Peru tak žijí. Zbytečně se netrápí budoucností, věří, že to nějak (dobře) dopadne, a teď je teď. Když jsem v Peru pouštěla české vánoční písničky, nechápali, proč jsou tak smutné. V Peru jsou Vánoce jedna velká oslava.

Do budoucna plánuji rozšířit spolupráci s místními lidmi, pokračovat v provázení a neustále updatuji svého elektronického průvodce s itineráři, kde mimo památky a zajímavé oblasti doporučuji i místa, kde se ubytovat u místních lidí, kde jsou záchranné zvířecí stanice, místní ochrana přírody či rezervace v džungli. Lidé tak mohou cestovat po vlastní ose a zažít autentické Peru. Na svých stránkách mám také blog, kde přibližuji další zajímavá místa v Peru. Napsala jsem články o dobrovolnictví a cestovních tipech či anekdoty ze života v Peru. Cílem je ukázat tamější život ze všech možných pohledů.

Zuzana Bartáková je zakladatelkou projektu Cestujeme po Peru a e-shopu S láskou z Peru. Více o projektech najdete na webu cestujemepoperu.cz.

Zuzana Mukumayi Filipová je vztahová koučka, která se svou rodinou žije v Zambii. Kromě koučování píše i rozhovory se zajímavými českými ženami žijícími v zahraničí či články o životě v Zambii.

Kontakt: zuzana@zuzanamukumayi.cz nebo zuzanamukumayi.cz/en.